

4.5. Pracovní úrazy

V oblasti pracovní úrazovosti ukládá česká i evropská legislativa zaměstnavatelům řadu povinností související s evidencí, hlášením a objasněním příčin a okolností vzniku každého pracovního úrazu.

Pracovní úraz – pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (viz § 271k odst. 1 až 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů).

Smrtelný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

Závažný pracovní úraz – je takové poškození zdraví, trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů.

Pracovní úraz s pracovní neschopností delší než 3 dny – ukazatel zahrnuje případy pracovních úrazů, které měly za následek dočasnou pracovní neschopnost delší než tři kalendářní dny. Do těchto tří dnů se nezapočítává den, ve kterém k úrazu došlo.

Ohlášení pracovního úrazu místně příslušnému Oblastnímu inspektorátu práce (OIP) podléhá smrtelný pracovní úraz a pracovní úraz s hospitalizací delší než 5 dnů (závažný). Vyhotovit záznam o úrazu (vč. případného hlášení změn) a zaslat jej na místně příslušný OIP je zaměstnavatel povinen u smrtelného úrazu, závažného úrazu i u pracovního úrazu s pracovní neschopností delší než 3 dny. V závislosti na druhu a okolnostech vzniku pracovního úrazu se pracovní úraz ohlašuje a záznam o něm se zasílá ještě na další stanovené orgány a instituce. Evidenci všech úrazů, tedy i takových, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo jimi byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, je zaměstnavatel povinen vést v knize úrazů.

Absolutní počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz se meziročně snížil ze 24 732 případů v 1. pol. 2017 na 24 062 případů v 1. pol. 2018 (tj. o 2,7 %). Z tohoto celkového počtu bylo 23 525 případů (97,8 %) **pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny** (tedy těch, které podléhají povinnosti vyhotovit záznam o úrazu a zaslat jej OIP). Nadále se v této kapitole budeme věnovat této skupině pracovních úrazů.

V pracovní úrazovosti je dlouhodobě patrný rozdíl mezi pohlavími, muži zde výrazně dominují. Z celkového počtu pracovních úrazů připadalo v 1. pol. 2018 na muže 67,3 % a na ženy pouze 32,7 % pracovních úrazů, což je dáno i odlišnou strukturou zaměstnanosti žen a mužů. Odvětví, kde převažují muži a vyskytují se zvýšená rizika pracovního úrazu, jsou např. Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl, Stavebnictví, Doprava a skladování či Zemědělství, lesnictví, rybářství. Naopak odvětví, kde převažují v zaměstnání ženy a rizika pracovních úrazů v nich mohou být méně častá, jsou Peněžnictví a pojišťovnictví, Veřejná správa a Vzdělávání. Ještě výraznější rozdíl mezi pohlavími je patrný u smrtelných pracovních úrazů. Ženy se trvale na počtu pracovních úrazů podílejí daleko méně, nežli by odpovídalo jejich podílu na celkové zaměstnanosti v České republice, což souvisí s charakterem vykonávané práce.

Tab. 5.1 – Pracovní úrazy podle pohlaví v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018

Rok	Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností			Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny			Počet smrtelných pracovních úrazů			Počet závažných pracovních úrazů s hospitalizací nad 5 dnů		
	celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho		celkem	z toho	
		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy		muži	ženy
1. pol. 2007	38 522	28 449	10 073	37 376	27 576	9 800	93	87	6	590	515	75
1. pol. 2008	35 139	25 718	9 421	34 113	24 907	9 206	91	88	3	585	499	86
1. pol. 2009	26 036	18 594	7 442	25 123	17 885	7 238	52	45	7	468	400	68
1. pol. 2010	26 273	18 526	7 747	25 323	17 795	7 528	73	64	9	493	410	83
1. pol. 2011	24 298	17 168	7 130	23 388	16 473	6 915	69	65	4	783	647	136
1. pol. 2012	21 816	15 504	6 312	21 356	15 156	6 200	53	52	1	713	572	141
1. pol. 2013	21 935	15 304	6 631	21 542	15 007	6 535	48	44	4	675	531	144
1. pol. 2014	22 223	15 611	6 612	21 754	15 254	6 500	45	44	1	704	567	137
1. pol. 2015	23 461	16 114	7 347	22 860	15 682	7 178	51	48	3	662	548	114
1. pol. 2016	24 870	17 111	7 759	24 158	16 588	7 570	49	47	2	677	550	127
1. pol. 2017	24 732	16 933	7 799	24 046	16 430	7 616	45	43	2	567	476	91
1. pol. 2018	24 062	16 186	7 876	23 525	15 810	7 715	60	57	3	561	463	98

Zdroj: ČSÚ, SÚIP, ČBÚ

V absolutním vyjádření nejvíce pracovních úrazů s DPN delší než 3 dny se v 1. pol. 2018 událo ve Zpracovatelském průmyslu (10 230 případů), následují odvětví Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel (2 665 případů) a Doprava a skladování (2 303 případy). Pokud zohledníme zaměstnanost v jednotlivých odvětvích a použijeme relativní ukazatel vztažený na 100 tis. pojištěnců, nejrizikovějším odvětvím je Zemědělství, lesnictví a rybářství (1 181 pracovních úrazů na 100 tis. pojištěnců), dále odvětví Zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (957) a Těžba a dobývání (784), teprve poté následuje Zpracovatelský průmysl (775), Doprava a skladování (775) a Stavebnictví (583). Nejméně rizikovým se jeví odvětví Informační a komunikační činnosti s 48 pracovními úrazy a Peněžnictví a pojišťovnictví se 54 pracovními úrazy na 100 tis. pojištěnců.

Z pohledu územního členění bylo v 1. pol. 2018 nejvíce případů pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny na 100 tis. nemocensky pojištěných osob hlášeno v kraji Vysočina (771), Plzeňském kraji (730) a Jihočeském (729). Následují Ústecký kraj s 693 případy a Královéhradecký kraj s 660 případy na 100 tis. pojištěnců. Nejméně případů pak bylo hlášeno v Hlavním městě Praze (285).

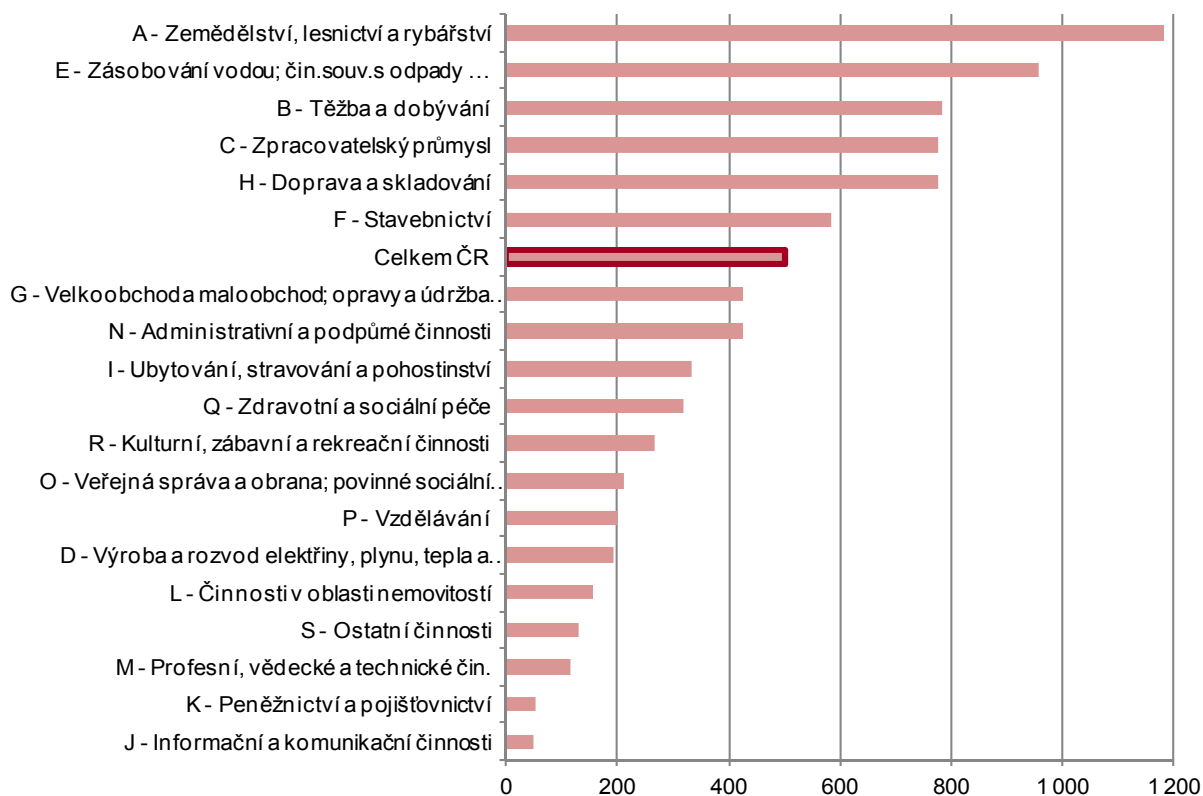
Rozdíly výskytu pracovních úrazů podle územního členění jsou do značné míry ovlivněny strukturou zaměstnanosti, charakterem převažující ekonomické činnosti a mírou nezaměstnanosti v daném regionu. Z hlediska metodického zpracování dat, rozdělení do jednotlivých krajů vychází z údaje o sídle útvaru, který vede evidenci mezd u zaměstnavatele osoby, která je v pracovní neschopnosti pro pracovní úraz.

V 1. pol. 2018 bylo v systémech Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) a Českého báňského úřadu (ČBÚ) registrováno celkem 60 **smrtelných pracovních úrazů**, vykazovaných za Českou republiku, z toho 57 smrtelných úrazů u mužů a 3 smrtelné pracovní úrazy u žen. Počet smrtelných pracovních úrazů v 1. pol. 2018 oproti 1. pol. 2017 vzrostl o 15 případů (ze 45 případů). Podíl smrtelných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s dočasnou pracovní neschopností delší než 3 dny činí 0,25 %.

V 1. pol. 2018 bylo Státním úřadem inspekce práce (SÚIP) a Českým báňským úřadem (ČBÚ) evidováno celkem 561 závažných pracovních úrazů, u kterých hospitalizace přesáhla 5 dnů, z toho bylo 463 případů evidováno u mužů, u žen pouze u 98 případů.

Graf 5.1 – Pracovní úrazy s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců dle odvětví ekonomické činnosti v 1. pol. 2018

Zdroj: ČSÚ

Z pohledu velikosti podniku měli v 1. pololetí nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny zaměstnanci podniků s 500 a více zaměstnanci – 7 478 případů (32% podíl na republikové hodnotě), následováni zaměstnavateli s 1 – 49 zaměstnanci – 5 649 případy (24% podíl). V případě relativního ukazatele je situace odlišná – nejvíce pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 tis. pojištěnců měly firmy se 100 – 249 zaměstnanci (710 případů na 100 tis. pojištěnců), nejméně případů pak zaznamenáváme u osob samostatně výdělečně činných (94 případů na 100 tis. pojištěnců).